

Du Sa Ladaw Ndau Shabra Laika, 2021

Enough is Enough My Dear Myanmar

*A clarion Call to All in Myanmar: Invest in Hope – Invest in Peace based on Justice.
Cardinal Charles Maung Bo., President, Catholic Bishops Conference of Myanmar (CBCM)*

9th December 2021

Tsawra ai hpu nau, Myanmar mungdan mungchying sha ni,

Ngwi pyaw nga mi ga!

Simsa lam a Hkaw Hkam rai nga ai Madu Yesu hpe myit mada ala dingda nga ai Du Sa ai Ladaw hta ndai ndau shabra laika hpe ndau shabra dat ai. Du Sa ai ladaw gaw myit mada lam tawn da na matu shadut shadum ya nga ai ladaw rai nga ai zawn simsa ai aten ladaw mung rai nga ai.

Grai yak hkak jam jau ai aten masa hpe dai ni anhte hkrum nga ga ai. Anhte hkrum nga ga ai mabyin lam hpe htawng madun ya nga ai ga si ga yan hpe myi htoi Isaiah laika hta mu mada lu nga ai:

*“Nsin hta hkawm nga ai amyau gaw, nhtoi kaba mu lu ma ai;
si hkrung si htan mung na shingnip kata e shanu nga ai ni a ntsa e, nhtoi dawng
pru wa sai.” (Isaiah 9:2)*

Si hkrung si htan shingnip ka-up nga ai buga gaw gara buga rai nga ai kun? Anhte a mungdan rai nga ai, nga nna Myanmar Mungdan masha ni tsun madai na rai ma ai. Dai ni anhte a Mungdan gaw, sat nat hkat lam ni hpring kaput nga let nsin kata hkrat bang nga ai mungdan byin tai nga sai. Myi prwi si ni hte hpring kaput nga ai nsin hkrung nan rai nga ai. Lai wa sai shata 10 laman byin lai wa sai mazut dik ai sat nat sharu hkat lam ni gaw Mungkan hpe pyi hkrit gajawng lam byin shangun lai wa sai rai nga ai. Raitim mung, nju ndawng myit daw myit hten lam ni byin nga na anhte nra sharawng ga ai. “Simsa nga nu ga” ngu nna Madu Yesu hte rau anhte tsun jahtau mayu ga ai. Tinang hkum nan shabyin la ai mang hkang lam ni hte hkala nba hkrum nga ai ndai Mungdan hpe, “Myanmar Mungdan e, ladu lai nga sai, ram ging sai” ngu nna anhte tsun ra saga ai.

Mungchying sha ni a asak hpe makawp maga ya na lit nga ai ni, shim lum lam jaw ya na lit nga ai ni wa, mungchying sha ni hpe myit sharu, hkrit kajawng lam ni shabyin ya ai masha ni tai nga ma ai. Sat nat sharu lam ni grau grau she law jat wa nga ai. Matsan masha ni, shanhte hkrum nga ai Covid li machyi makaw hpe gara kaw sa tsi shamai la na, kasat gala majan ni a majaw hkala nba hkrum ai shanhte a

wunma ni hpe gara kaw sa tsin shamai la na rai ta. Mara kata hkrum ra ai tsin yam lam ni, n tara ai lam ni hpe anhte hkyamsa njaw lu ga ai. Ndai ram jam jau jaw nga ai ni hpe raitim, “Tsawra ai hta n-gun atsam rawng nga ai” ngu nna anhte tsun lu ra ga ai, ndai gaw Hkristmas hte Madu Yesu a mungga rai nga ai.

Lai wa sai laning mi daram laman hta sha, anhte a Mungdan grai hkik hkam galu kaba ai mungdan byin tai wa sana re, ngu nna myit mada let kabu lai wa ai lam ni, lawan ladan nhti nhtang byin tai mat wa sai. Kaja wa nga yang anhte a Mungdan gaw, Edin sun zawn tsawm htap ai Mungdan, yak hkak lam ni law law nga tim bai rawt tsap dahpran lu ai Mungdan, nhprang sut rai law law nga ai buga re majaw Mungkan Mungdan ni pyi manawn ai Mungdan, kabu gara chye ai, tsawra myit madaun chye ai, shada gam garan hkat chye ai amyu baw sang masha hkum hkra shanu nga ai tsawm htap ai Mungdan rai nga ai.

Ndai Edin sun gaw kaning rai nna myi prwi si ni hte hpring kaput ai nsin krung tai mat wa ai kun? Uidang hkrum lam galai mat wa ai kun? Myanmar Mungdan a mabyin gaw Luka a kabu gara ai shiga hta na, Madu Yesu tsun sadi jaw ai jahtum nhtoi hte seng ai lam ni hpe myit dum shangun nga ai.

“Amyu mi hte amyu mi, mung mi the mung mi shada da gumlau hkat na mara ai; nnang nawn kaba wa ai mung, shara kaga ga hta e ana zinli wa ai hte hku hku wa ai mung, byin na ra ai.” (Lk 21:5-11)

Myanmar Mungdan e, ladu lai nit dai, ram ging sai. Hkristmas ngu ai gaw tinang a prat hpe bai dinglik yu na aten mung rai nga ai. Jahten sharun gunsheng ai ladat lam ni hpe chyu kam nga ai ni, dai lam ni hpe galaw shabyin nga ai ni, dai lam ni a majaw mara kata jam jau hkrum nga ai ni, tinang a prat hpe bai dinglik yu na aten rai nga ai. Ndai jahten sharun hkrit kajawng hpa lam ni hpe sharawng shara galaw shabyin hpang ai ni, zingri zingrat, sat nat sharu lam galaw ai ni yawng gaw ndai Mungdan hpe myi prwi krung shabyin ai lam hta madung lit nga ai ni rai ma ai.

Anhte a ramma ni hte seng nna grai myit tsang nga nngai. Shanhte hta myit mada shingran da ai lam ni nga lai wa ma ai. Ya gaw dai shanhte a myit mada lam ni yawng hten run mat wa masai. Myit mada shingran da ai lam ni hpe sat jahten kau ya ai gaw sinat lak nak ni a majaw nrai. Sat nat zingri lam ni hte du manat da hkrum ai shaloi, matai bai htang mayu ai myit ni pru wa ai. Sinat lak nak hta lang nna sha awng dang ai lam npru wa lu mai ai. Teng man ai lam hte tsawra ai lam hpe hta lang jum tek da yang sha, awng dang lam pru wa lu mai ai. Laja lana galaw ai lam nlawm ai sha, simsa ai masa hte mahtai tam la lam, ngu ai ladat masa nga nga ai. Laja lana lam hte mahtai ntam ga ngu nna kalang bai lajin mayu nngai. Laja lana lam gaw jahten sharun lam ni hpe chyu sha byin pru shangun wa na rai nga ai majaw, ladat galaw ga. Tengman lam hte tsawra lam a n-gun atsawm hpe kam ga. Laja lana lam nlawm

ai masa mahtai tam ran haparan galaw ai lam gaw, myit masin gawng kya ai lam nrai, n-gun rawng ai ni a lak nak madaw she rai nga ai. Mahatma Gandhi tsun ai:

Hkrit chye ai, shagri nrawng ai masha gaw, tsawra lam hpe shaleng shapraw lu na atsam nrawng ai, masin ja ai, share shagan ai wa chyu she tsawra lam hpe htang madun lu ai. Masha law law, grau nna nkung nkyang nchye nchyang re ai masha ni hku nna, tengman lam tsun shapraw chye ai nang hpe ari jaw mara shagun mayu ai. Jaw ang ai lam galaw nga ai a matu tawngban ai lam galoi hkum galaw e.

“Tengman ai lam gaw nang hpe shalawt ya na ra ai” nga nna ja chyum mungga sharin ai. Temngman lam ni gabye agrawp kau hkrum ai masa aten ni nga mai ai. Dai zawn re ai aten, anhte a myit masin hta nju ndawng lam ni shara la wa chye ai. Shada da kam hpa hkat lam ni htenza mat nna, n hkrum n ra re ai lam ni gaw anhte hpe jahten sharun kau na ra ai.

Hkrup mara sat nat zingri hkawm wa ai masa n galaw hkrup wa hkra, anhte sadi maja ra ga ai. Mungdan masha shada she raitim tinang hte myit mang ai lam nbung ai masha ni hpe sat nat mayu wa ai. Ramma ni a myit machyi hkam sha lam ni hpe chye na ya nga ai, raitim mung, dai zawn myit machyi ai lam ni a majaw kaga masha ni hpe mung, tinang hkum hpe mung grau machyi hkra bai galaw na, ngu ai masa n mai byin shangun ai.

Hkristian ni rai nga ga ai majaw, ja chyum mungga a matsun madun sharin shaga ai lam ni, Chyoi Pra ai Wenyi a matsun madun ai lam ni hpe hkam la ra ga ai. Hkristu gaw anhte a ningbaw re, shi Madu a shangai wa ai lam, shi a asak aprat, shi Madu a myit mada shara jaw ya ai mungga ni gaw anhte hpe lam woi ya ai lam tai nga ra ai. Madu Yesu mung, nju ndawng lam ni, hkrit hpa lam ni law law hte hpring kaput nga ai Mungkan ga de du sa wa ai re, ngu ai lam hpe ndai Adventu ladaw anhte hpe myit dum shangun nga ai. Grai mazut ai Roma hkaw hkam a je yang ai hpe shi Madu hkrum lai wa ai. Shi Madu ma chyangai naw rai nga ai aten hta, masha law law sat nat ai lam hpe Roma hkaw hkam galaw ai, ma chyangai ni unawng uwa sat sharu hkrum ai. Madu Yesu hkum nan mung hpyen yen yen hkawm ra ai. Raitim mung jahtum e, Herod mung hkrat sum mat wa sai, Pilatu mung hkrat sum mat wa sai. Tsawra lam gaw dai ushat wa kang hta masha tai wa ai, kaga masha ni zawn sha matsan mayan shangai chying hkai wa ai. Jahtum e, Bethlehem na dumsu ushat wa kang gaw n-gun kaba dik ai Roma hkaw hkam hkaw seng hpe dang kau lu sai. Ndai lam gaw anhte a matu myit mada shara tai wa u ga. Madu Yesu shangai wa ai shaloi, ru ai yak ai, myit hkyi lit li jam jau lam ni law law a lapran, dai ushat wa kang makau e, lamu kasa mahkawn shakawn lai wa ai simsa lam mahkawn gaw:

“Lamu e Karai wa kaw shing kang, ga ntsa e mung shi sharawng awng ai ni hta ngwi pyaw ai gaw anga nga u ga law.”

Hkristmas a mungga madung gaw simsa lam rai nga ai. Wa Sarabyin Francis mung, Myanmar Mungdan a matu dingrun akyu hpyi ya ai, tsun shapraw ya ai lam ni galaw ya nga ai. Myanmar Mungdan de shi sa du gawan lai wa ai aten hta mung, yawng hpe shi hkap la hkrum shaga lai wa ai, simsa lam a matu rai nga ai. Myanmar Mungdan nawku hpung hku nna simsa lam hpe matut galaw sa ra ai ngu nna shi matsun htet kau da ai. Simsa lam, bai htingram hkat lam ni hpe galaw ga, ngu ai Wa Sarabyin a lajin laroi lam hpe, kahtap nna bai lajin dat nngai. Galaw lu mai ai lam ni yawng hpe galaw, nga ai atsam ni yawng hpe sung lang nna simsa lam hpe gaw gap ga. Labau ka na gaw anhte a lit nan rai sai. Simsa ai ladat ni hpe lang nna mahtai tam ai lam gaw, shinggyim ahkaw ahkang ni hpe n gawn n sawn di kau ai, nyet kau ai lam nrai. Kahtawlik nawaku hpung ra sharawng ai simsa lam ngu ai masa gaw tengman tara rapra ai lam hpe sharawng ai myit kaw nna hpang ai lam masa rai nga ai. Nawku hpung tsun nga ai simsa lam gaw, tengman tara rapra ai lam kaw nna shaprat pru wa ai simsa lam hpe ngu ai rai nga ai. Tara rapra ai lam ngu ai n lawm ai rai yang, grin ai, ngang kang ai simsa lam n byin pru lu mai ai. *“Simsa lam hpe sharawng awng ai ni gaw A Lu ma ai”* nga nna hkaw tsun ai Madu Yesu, *“Tara rapra lam hpe ra sharawng ai ni gaw A Lu ma ai”* nga nna mung tsun nga ai. Mungdan hta malu masha kawsi hpang gara hkrum nga ai masha wan 3 daram nga nga ai, raitim mung tara rapra lam hpe kaw si hpang gara hkrum nga ai ni gaw mungdan ting rai nga ga ai. Ndai hpang gara lam hpe n shakawp ya lu dingsa gaw, Mungdan hta simsa lam ngu ai galoi mung nga wa na n rai.

Anhte yawng simsa ai hte nga pra lu mayu ai, ngu ai myit mada lam gaw, ndai Hkristmas a kaba dik ai anhte a ra sharawng myit mada dik ai lam rai nga ai. Hkyuk htawng ni hkan rim rawng da hkrum ai ni yawng nta de bai wa lu na hpe myit mada ga ai; IDP camps ni hkan shingbyin nga ai hpyen yen ni yawng nta de bai wa lu na hpe myit mada ga ai; makoi rawng nga ai ni yawng wang lu wang lang bai pru hkawm sa lu na hpe myit mada ga ai; hka bra nga ai kun dinghku ni bai gahkyin wa lu na hpe myit mada ga ai; hkala nba hkrum ai ni mung mai tsai wa nna, sinat mahku nsen ni yawng zim mat wa na hpe myit mada ga ai.

Anhte a myit masin hta rawng nga ai nju ndawng lam ni hta, anhte a mai kaja ai myit masin ni madaw n-gun atsam grau kaba nga ai ngu ai lam hpe hkap yin la ga. Anhte a htingbu mungdan ni rai nga ai Cambodia, Vietnam hte Laos mungdan ni, lai wa sai aten shanhte a mungdan kata gasat gala majan byin ai lam ni hpe shazim kau lu nna, sut masa rawt jat galu kaba wa lu ai mabyin lam ni hpe kasi yu la ga. Anhte a Mungdan gaw lamu ga kata, lamu ga ntsa nhprang sut rai ni law law shaman chyeju lu ai Mungdan rai nga ai, raitim mung simsa lam n nga ai.

Hkristian ni rai nga ga ai hte maren, Karai Kasang a makawp maga ai, matsun madun ai lam ni hpe anhte hkam la nga ga ai. Madu Yesu a woi awn ningbaw lam ngu ai

gaw daw jau ai lam rai nga ai, ngu ai hpe anhte chye ga ai. Shi Madu gaw Karai Kasang rai nga timung, shangun ma zawn shi a hkum hpe shagrit kau ai. Udang ntsa jen da ai aten du hkra simsa lam hte htingram hkat lam hpe shi hkaw tsun ai.

Ndai Adventu ladaw hta, yawng a matu akyu hpyi ga, grau nna ramma ni a matu akyu hpyi ga, shanhte a myit masin hta myit mada lam hte simsa lam ni matut nna tu kaba nga mu ga, myit daw myit hten ai masa hte mahtai tam ai lam ni shanhte koi yen lu mu ga. Mungchying sha ni hpe sinat laknak n-gun hte dip ka-up lam galaw mayu nga ai ni a matu mung akyu hpyi ya ga. Tinang a Mungdan jarit lai nna kaga Mungdan masha ni hpe anhte mang hkang galoi n shabyin ga ai zawn, anhte shada lapran na myit ga garan hkat nga ai mang hkang lam ni hpe mung anhte hkrai hparan shaprai la lu na ga ai.

Simsa ai masa hte mahtai tam la lu mai ai, ngu ai lam hpe ndai anhte a Mungdan hkap la wa ai shaloi she jet ai Hkristmas tai wa lu na ga ai. UN mungkan rapdaw htingnu kaba hta dan dawng dik ai masa ka sharawt da ai myit htoi Isiah a myi htoi ga, ndai Adventu ladaw laman anhte a matu dik wa u ga:

“Shanhte gaw tinang a nhtu ni hpe najawn, tinang nri ni hpe nhkyau dup kau na mara ai; amyu mi gaw amyu mi hpe nhtu n shaw ai hte, htawm hpang e hpyen majan sharin sana nrai.”

Cardinal Charles Bo
Yangon Saradaw Kaba,
MYANMAR